

Egyháztörténelmi adatok.

VI.

A ZSIDÓZÓK TÖRTÉNETÉHEZ.

KÖZLI

SZILÁGYI SÁNDOR.

Az alább következő nevezetes okmány a zsidózók ellen 1670 maj. 21—23 folytatott vallatásról készült jelentés, melynek egykoru, valószínűleg eredeti (de pecsételetlen) példánya Dr. Ötvös Ágoston boldogult barátom ajándékából került birtokomba, s mely azon idők vallás- és erkölcs-történetéhez nevezetes adatokat szolgáltat.

Illustrissime ac Celsissime Princeps Dne. Dne. nobis naturaliter Clementissime.

Fidelitatis fideliumque servitiorum nostrorum in gratiam Illustrissimae Celsitudinis Vestrae humilimam debitamque semper subjectionem.

Vestra benigne nosse dignetur Illustrissima Celsitudo nos literas ejusdem Celsitudinis Vestrae compulsorias pariter et attestatorias pro parte et in persona generosi Samuelis Sz. Iványi de Szepesi Sz. Iványi causarum nostrarum fiscalium in Trannia Directoris nostri confectas et emanatas nobisque inter alios humiles fideles perpetuosque ejusdem Celsitudinis Vrae servitores, nominanter literis in eisdem conscriptis praeceptorie sonantibus et directis summo, quo decuit honore et obedientia recepisse. Quibus receptis nos mandatis ejusdem Celsitudinis Vrae in omnibus uti tenemur obedire et satisfacere volentes in hoc anno praesenti millesimo sexcentesimo septuagesimo diebus vero vigesima prima Szent Erzsébet Francisci Simó Equitis sclopetariorum, ut et Kis Solymos Andreae Szabó primipili, vigesima secunda Nagy-Solymos Joannis Szator

Senioris peditis pixidarii, vigesima tertia autem omnino mensis Maji Beszed Pauli Diós et Beszed-Újfalu consequenterque Joannis Kovács Peditis pixidarii sic dictorum Nobilium Agilium, Primpilorum et equitum sclopetariorum peditumque pixidariorum iudicumque praetularum possessionum juratorum domos omnino in sede siculicali Udvarhely existentes, habitas accessisse, ibique testes infra-specificatos vigore praedictarum Celsitudinis Vestrae literarum nostri in praesentiam citatos et praesentes exacto prius ab iisdem firmissimo sacramenti juramento ad fidem eorum DEO debitam de et super utro nobis oblato firmiter inquisivisse et examinasse. A quibus talem accepimus certitudinem Veritatis.

Utrum autem erat tale.

1. Tudod-e azt, ki nem dolgozik szombaton, és ki nem eszik disznóhúst, rákot, menyhalat, hajatlan kövi halat és csíkot.

2. Tudod-e, kik vannak olyak köztetek, kik szombaton nem dolgoznak, hanem elrejteneznek, elbúnak s ugy illenek szombatot.

3. Ellenben tudod-e, vasárnapon ki térszen s tett dolgot, ki takart szénát, ki font, mosott, szapult, s csernát séretett, vagy egyéb dolgot tett.

4. Tudod-e, hallottad-e, kik káromkodnak az Krisztus ellen.

5. Tudod-e, pogácsás ünnepeket ki tart, effélét egyebet, sídói ceremoniakat, egy szóval sídó vallást, ritust tartókat, követőket kit tudsz s micsoda jelekből tudod et de omnibus circumstantiis.

Szent-Erzsébeth.

1. Testis Nobilis Agilis Joannes Tordai. Annorum 60. jur. ex. f. Tudol: azt, hogy Ambrus Pál lófő nemes ember feleségével Sipos Sárával s Hegyi Jánosné nemes személy, Ambrus Erzsók, nemes Tordai Ferencznek felesége Ambrus Kata az disznóhúst sohasem eszik, azon kívül Tordai Ferenczné szombat nap csak az falu közé sem megyen ki; Ambrus Pálnál, Tordai Ferencznénél lúdszalonnát tartnak disznóhús helyett, azt eszik. Az káromkodásról tudom, hogy az elmúlt esztendőkbén Székely-Kereszturatt lakó nemes Borbély Tamással mulatván, az ital közben monda ilyen szót: hijában, mert bizony akasztott istenben nem hiszek, nem is imádom; tudom azt is, hogy Nagy-Solymoson lakó Sipos Borbára, néhai Ambrus Jánosnak, akkori lófő nemes személynek relictája az disznóhúst nem eszi; ilyen szót is mondott házamnál, ha az fejelelem fejem felé állana is egy pallóssal, még sem enném meg az disznóhúst s lúdszalonnával él disznóhús helyett.

2. Testis Nobilis Agilis Thomas Tordai Annorum 55. jur. Ex. f. Tudom azt nyilván, hogy megnevezett Hegyi Jánosné, Tordai Ferenczné az disznóhúst nem eszik, hizlalt ludakat tartnak disznóhús helyett, még pedig az dési notázáskor fiuról fiura, maradvánról maradvánra az reformata religióra kötötték volt hittel magokat, de nem praestálván, elállottanak s templomunkban sem járnak.

3. Testis Nobilis Agilis Petrus Tordai Annorum 40. jur. ex. f. Tudom azt, hogy megirt Tordai Ferenczné az disznóhúst nem eszi, lúdszalonnával él.

4. Testis Agilis Joannes Sós pedes pixidarius Annorum 34. jur. ex. f. Tudom azt, hogy Ambrus Pál, Hegyi Jánosné az disznóhúst nem eszik s lúdszalonnával élnek.

5. Testis Nobilis Agilis Georgius Tordai Annorum 60. jur. ex. f. Tudom azt, hogy megirt Ambrus Pál feleségestül, Hegyi Jánosné, Tordai Ferenczné, Simó Balásnak lófő nemes személynek relictája Ambrus Annók, Gál Radul relictája, Gál Annók, az disznóhúst nem eszik, az elejek pedig ugyan az dési notázáskor az reformata religióra maradvánról maradvánra kötötték volt hittel magokat; de ezek nem praestálván, elhagyták, templomunkban sem járnak.

6. Testis honesta foemina Catharina Dajka Nobilis Agilis condam Michaelis Máthé redicta vidua Annorum 60, jur. ex. f. Tudom azt, hogy néhai nemes személy Lőrinczi Jánosnak relictája Ambrus Annók az disznóhúst nem eszi.

7. Testis Honesta foemina Judith Buzogányi Nobilis Agilis Joannes^s Tordai de Sz. Erzsébet consors. Annorum 60. jur. ex. f. Tudom, hogy megirt Simó Balásné disznóhúst nem eszik.

8. Testis Agilis Primipilus Georgius Nagy Annorum 32. jur. ex. f. Tudom, hogy Ambrus Pál uram az disznóhúst nem eszi.

9. Testis honesta foemina Anna Nagy Agilis Joannes Pál equitis sclopetarii consors Annorum 40. jur. ex. f. Tudom, hogy egykor a többi között menydörgés lévén, egy ember mondá: Úr Jézus, ne hagyj; kire Kis-Solymoson lakó János deák lófő nemes személy felelé, mit beszélsz, még te is az kisebbiket hívod segítségül.

Possessio Kis-Solymos.

10. Testis Agilis Michael Nagy pedes pixidarius Annorum 45. jur. ex. f. Tudom, hogy Danka Pál veres darabant az disznóhúst nem eszi, disznót sem tart, lúdszalonnával él.

11. Testis Nobilis Blasius Nagy annorum 60. jur. ex. f. jobb- (agis) Eegregii Petri Kováts de Kis-Solymos in possessione prae-

fata Kis-Solymos, consequenterque terra seu haereditate sua siculicali omnino in sede siculicali Udvarhely existente, sitaque residens et commorans. Tudom, hogy Danka Pál feleségével Rácz Annókkal az disznóhúst nem eszik meg; azt mondja, az apám is az volt, magam is sidózó akarok lenni.

12. Testis honesta foemina Elisabetha Daniel, dicti Michaelis Nagy Consors, annorum cir(citer) 35. jur. ex. f. Tudom, hogy megirt Danka Pál feleségestől, Alsó-Máthéffi István és Könyves Anna az disznóhúst meg nem eszik, lúdszalonnával élnek.

13. Testis Agilis Primpilus Georgius Varga, annorum 69. jur. ex. f. Tudom azt, hogy Alsó-Mátéffi István velem együtt esküdt volt meg az reformata religióra; de most azért állt az unitaria religióra, a mellett exerceálja az judaeizmust.

14. Testis Nobilis Agilis Balthazar Simó, annorum 55. jur. ex. f. Az idén Danka Pál házához menvén, egy tehenet látám, hogy nyúztanak vala az szomszédjával Koncz Mihálylyal, veres darabanttal, két részre osztották; ugy hiszem, szalonna helyett élnek vele, lúdszalonnával tudom, hogy élnek; azon kívül Danka Pálnak, Koncz Mihálynak és Pálnak, Péter deáknak, János deáknak, mint veres darabontoknak az elejek az dési sententiázáskor fiúról fiúra kötöttek volt magokat a reformata religióra; de ezek meg nem tartván, az unitaria religióra állottak. Sidózók.

15. Testis Nobilis Agilis Franciscus Simó, annorum 60. jur. ex. f. uti praecedens.

16. Testis Agilis Joannes Markosi pedes pixidarius. Annorum 30. jur. ex. f. Tudom azt, hogy egykor házamnál koresma lévén, más emberséges emberek Danka Pált sódorral kénálták, de meg nem ette, házánál mindazonáltal eszi-e vagy nem, nem tudom.

17. Testis Honesta Foemina Anna Timár Agilis Primpilus Michaelis Csiki consors annorum cir(citer) 48, jur. ex. f. Tudom, hogy az Alsó-Mátéffi Istvánné, Könyves Anna az disznóhúst meg nem eszi, az urát nem annyira tudom, lúdszalonnával élnek.

Possessio Nagy-Solymos.

18. Testis Honorabilis Nicolaus Szentlászlai, pro nunc pastor Ecclesiae Unitariae Possessionis Boldogasszonyfalvensis, annorum 50, jur. ex. fir. Tudom, hogy az elmúlt esztendőekben Ujfaluban lakomban egy nagy Buni György nevű ember lakván, ott mindenképen sidói ceremoniát tartott, lakását pedig bizonyosan hol ki mellett legyen most, nem tudom: mindazáltal hallom másoktól, hogy Csók-

falván Huszár András mellett lappangana ; azt is tudom, hogy disputatióm lévén vele, Dávidot az Krisztusnál nagyobbnek állította lenni.

19. Testis honesta foemina Susanna Suta, Consors praecedentis, annorum 40, jur. ex. f. uti praecedens, excepto: Dávid dolgát nem tudom. Addito vero: láttam egykor igen hideg lévén az víz, partra állván úgy mosódott az sidói ceremonia szerént, kin magam is igen csodálkoztam.

20. Testis Agilis Stephanus Kovács, Pedes pixidarius, annorum 36 jur. ex. f. tudom azt, hogy néhai Nagy Sós Jánosnak, akkori veres darabantnak relictája János Borbára az disznóhúst nem eszi, még egykor disznót öltem az házánál, az szagját is neheztettem.

21. Testis Agilis Paulus Kötő pedes pixidarius, annorum 45, jur. ex. f. Tudom azt; hogy néhai Kötő Andrásnak, akkori veres darabantnak relictája, Szabó Erzsók, Haranglábi Mihály lófő nemes személy feleségével Gál Katával és felesége anyjával, néhai Haranglábi Andrásnak relictájával, Radnóti Katával disznóhúst nem esznek, lúdszalonnával élnek. Szombaton bezárják magokat az házban, ugy illik (ülük) az szombatot sidói ceremonia szerént; tudom azt is, hogy néhai Ambrus Jánosnak, nemes személynek relictája Sipos Borka, néhai Szabó Lőrincznek, akkori veres darabantnak relictája, az disznóhúst meg nem eszik, egy szóval szombatosok; hallottam azt is, Kis-Solymoson lakó nemes személytől Sipos Tamástól, hogy mondotta, az Krisztus szüntén olyan ember, mint mi közülünk akármelyik.

22. Testis. Providus Andreas Tamási jobb(agio) Egregii Andrae Koncz de Nagy-Solymos, annorum 45, jur. ex. f. Tudom, hogy megnevezett Kötő Andrásnak relictája az disznóhúst meg nem eszi, in reliquis uti praecedens, excepto: Sipos Tamásnak Krisztusról való káromkodását nem hallottam. Ugyan Sós Jánosnak relictájától hallottam, az Krisztus azért nem áldja meg az határt, hogy az szombatot nem illitek (ülitek). Tudom azt is, hogy Kovács Miklósnak relictája Sipos Kata, Philep Jánosnak relictája Philep Borka az disznóhúst meg nem eszik, szombatot megillik (megülük), lúdszalonnával élnek, egyszóval sidói ceremoniát tartanak. Balási Balásnak is Sipos Sára, Mátyás Péternek is Danka Annók, mint veres Darabantoknak feleségek, hasonlóképpen cselekesznek.

23. Testis Agilis Joannes Gergely pedes pixidarius, annorum 40, jur. ex. f. Tudom, hogy Györffi Gergelynek, mint akkori veres

darabantnak relictája Sipos Borka az disznóhúst nem eszi, nem is ette, mióta fogva ismerem, az szombatot is megilli (megüli).

24. Testis Agilis Andreas Györffi. Pedes pixidarius. Annorum 45. jur. ex. f. Tudom, hogy megirt Ambrus Jánosné, Szabó Lőrinczné, Kötő Andrásné, mint relicták az disznóhúst nem eszik. Szombatot illenek (ülnek). Kötő Istvánné is Csonka Annók, Jánosi Imréné, Kötő Borka, Mátyás Péterné, mint veres darabontoknak feleségek az disznóhúst meg nem eszik, szombatot illenek (ülnek), lúdszalonnával élnek; megirt Haranglábi Mihály is hasonlóképen teszen.

25. Testis Agilis pixidarius Andreas Varga, annorum 50, jur. ex. f. Tudom, hogy Philep Jánosné A. P. Philep Dorkó, Sipos András, lófő nemes ember, Ambrus Jánosné, Szabó Lőrinczné az disznóhúst nem eszik, szombatot megillik (ülik), lúdszalonnával élnek. Ambrus Jánosné pedig, tudom, gyakran malomban mentét szeke-reével együtt vasárnapra halasztotta.

26. Testis Providus Balthazar Panidi jobb(agio) dicti Andreae Koncz, annorum 40, jur. ex. f. Tudom, hogy Philep Jánosné, Szabó Lőrinczné, Ambrus Jánosné, Kötő Andrásné, Balássi Balásné az disznóhúst nem eszik, az szombatot megillik (ülik), lúdszalonnával élnek disznó helyett.

27. Testis Agilis Paulus Kovács Pixidarius, Annorum 25. jur. ex. f. in omnibus uti 25 testis, addito: Jánosi Mihálynak is, mint nemes személynek felesége Sipos Borka, tudom, hogy szombatos.

28. Testis Agilis Stephanus Sós pedes pixidarius Annorum 33. jur. ex. f. tudom, hogy megirt Mátyás Péterné, Danka Anna az disznóhúst meg nem eszi, lúdszalonnával él, szombatot megilli (megüli).

29. Agilis Gregorius Philep pedes pix. Annorum 65, jur. ex. f. Tudom, hogy Ambrus Jánosné, Haranglábi Mihály, Kovács Miklósné az disznóhúst nem eszik, szombatot megillik (megülik), lúdszalonnával élnek.

30. Testis Agilis Joannes Balási, pedes pixidarius, annorum 45, jur. ex. f. in omnibus uti praecedens testis.

31. Testis Agilis Martinus Nagy Annorum 20, jur. ex. f. in omnibus uti 29. Testis.

32. Testis Agilis Joannes Palkó senior pedes pixidarius, annorum 55, jur. ex. f. in omnibus uti 29. Testis.

33. Testis Agilis Gregorius Paniti Pedes pix. annorum 45. jur. ex. f. in omnibus uti 29. Testis.

34. Testis Honesta Foemina Catharina Mester Agilis Thomae Csonka de Nagy-Solyomos Consors. Annorum 22. jur. ex. f. uti 26. Testis.

35. Testis Nobilis Foemina Anna Balási Nobilis Agilis Andrae Benkő consors, annorum 28, jur. ex. f. in omnibus uti 26. Testis, hoc addito, Kötő Andrásné szombatra való étkét még pénteken készíté el.

36. Testis Agilis Joannes Incze, Primipilus, annorum 30, jur. ex. f. Tudom azt, hogy nagyobb Sipos Miklósnak, nemes személynek felesége, Sánta Borka Balássi Balásné, Sipos Sára, Mátyás Péterné, Dankó Annók, Kötő Andrásné, Szabó Erzsók, Sipos András lófő nemes ember, Szabó Lőrinczné, Sipos Annók, Haranglábi Mihály feleségestől, anyjostól, Ambrus Jánosné, Sipos Borka, Jánosi Imréné, Kötő Borka, Sós János relictája Jánosi Borka, Kovács Miklósné, Sipos Kata, Philep Jánosné Philep Dorko, Philep Istvánné, Szász Annók az disznóhúst nem eszik; az szombatot megillik (megülik), lúdszalonnával élnek; tudom azt is, hogy az elmúlt esztendőben esperest uram ő kegyelme két becsületes pappal valatván ugyan az szombatosok felől, elmenvén, Szabó Lőrinczné azt mondá, elmenének az tatárok, de az isten népei közül egyet sem vihetének el; az pogácsás innepet is megtartja, és hogy az szombatot megirt szabó Lőrinczné jobban megilhesse, pénteken este halálos beteggé teszi magát, de ismét vasárnap egy csepp gondját sem látom.

37. Testis Agilis Joannes Kötő pedes pixidarius, Annorum 30. jur. ex. f. tudom azt, hogy megnevezett Kötő Andrásné lúdszalonnával él, az szombatot megili, az disznóhúst nem eszi, még egyszer hozzám hozván egy lúdat, az fején való bubján fogva ölette meg velem.

38. Testis. Providus Balthasar Tamási jobbagio praedicti Andrae Koncz, annorum 45. jur. ex. f. tudom, hogy megnevezett Ambrus Jánosné, öreg Kötő Istvánné, Kötő Andrásné az disznóhúst nem eszik, az szombatot megilik, lúdszalonnával élnek.

39. Testis providus Joannes Sipos jobbagio dicti Andrae Koncz, annorum 25. jur. ex. f. tudom, hogy Sipos András lófő nemes ember szombatos, in reliquis ut praecedens.

40. Testis Agilis Joannes Gábor pedes pixidarius, Annorum 26. jur. ex. f. in omnibus uti 25. Testis, hoc addito: egykor Sza-

bó Lőrincznéhez menvén, kezében kaptam az motollát, de mihelyt bementem, mindjárt elvetette mind a fonalat orsóstól együtt.

41. Testis. Honesta foemina Elisabetha Osvát Providi Balthasari Székely jobbagionis dicti Andreae Koncz Consors, annorum 23, jur. ex. f. Tudom, hogy Kovács Miklósné, Sipos Kata, Haranglábi Mihály, Ambrus Jánosné, Szabó Lőrinczné derekas szombatosok; láttam Kovács Miklósnét gyakran, hogy vasárnap vecsernye után szitált. Szombatra való étkét is pénteken készíti el.

42. Testis Agilis Michael Kovács junior, pedes pixidarius, Annorum 19. jur. e. f. Tudom, hogy Ambrus Jánosné, Szabó Lőrinczné, Haranglábi Mihály, Kötő Andrásné, Philep János relictája, Mátyás Péterné, Balási Balásné, Sipos András disznóhúst nem esznek; lúdszalonnával élnek, az szombatot megillik (megülik); tudom azt is, hogy egyszer Ambrus Jánosné 6 lúdat ölt meg, azoknak szalonnájok megavasodván, feketedvén, úgy él velek.

43. Testis Honesta foemina Barbara Balássi Agilis Joannis Lenárt peditis pixidarii consors, annorum 50, jur. ex. f. Tudom, hogy Haranglábi Mihály harmadmagával derekasan megtartja az szombatosságot.

44. Testis Honesta foemina Sára Dobó, Agilis quondam Andreae Kovács senioris relictá vidua, annorum 56 jur. ex. f. Tudom, hogy Kovács Miklósnak relictája Sipos Annók az disznóhúst nem eszi, az szombatot is megilli, lúdszalonnával él.

45. Testis Honesta foemina Catharina Filep Agilis Joannis Kötő peditis pixidarii consors, annorum 24. Tudom, hogy megirt Kötő Andrásné minden szombaton benn ül a házban, de mit csinál, nem tudom.

46. Testis Casparus Szappanos jobbagionis dicti Andreae Koncz, annorum 30. jur. ex. f. Tudom azt, hogy Ambrus Jánosné disznóhúst nem eszik, lúdszalonnával él; láttam azt is, hogy mikor csépeltem az kertiben vasárnap motollált, szilvát aszalt; hogy szombaton pedig ne aszaljon, pénteken az tüzet kioltotta, vasárnapra kelvén, ismét begyujtotta, egy szóval az házból ki sem jött szombat nap, hanem benn ülvén, úgy illette (ülte) az szombatot.

47. Testis Honesta Foemina Anna Sipos, Agilis condam Laurentii Szabó relictá vidua. Annorum 60. jur. ex. f. Láttam, hogy egyszer Tamási Boldizsárnak, Koncz András uram jobbagyának felesége MesterKata mákot nő vala vasárnap; melynek mondám, ha az emberektől nem félsz, bár csak az istentől félnél.

Possessio Böszöd.

48. Testis Providus Franciscus Nagylaki jobbagio generosae Dominae Susannae Pétsi, generosi quondam Joannis Mikos de Zabolá Relictae Viduae, annorum 75. jur. ex. f. Tudom azt, hogy Kovács János veres darabant feleségével Sigmond Judittal az disznóhúst nem eszik, az szombatot megillik. Tudom azt is, hogy Pál Deáknénak Dobó Katának az atyja, Dobó Péter veres darabant az dési notázáskor hittel kötötte volt magát az reformata religiora; de meg nem állván, elállott mellőlle; tudom azt is, hogy Beszed-Ujfaluban lakó Csokos András főfő nemes személynek házához gyűlnek az sidózók s ugy olvassa nekik az Mojzes könyvét s oktátja az sidó vallásra; nevezet szerént ezek az kik hozzá járnak: Deák Annók, Antal Péter, Simonffi György veres darabantok feleségek, Biró Kata relictá, Osvát István felesége, nemes személy Koncz Borka; tudom azt is, hogy Deák Annóknak az atyja még testamentomában is meghagyta: édes leányom, még élsz, ezt a szép vallást soha el ne hadd, hanem tarts(d) meg. Vas Jánosnak is veres darabantnak felesége Szász Márta, tudom, hogy szombatos; még Varga Mihálylyal lófő nemes személylyel (ki is derekas szombatos) éneket mondat s énekelletti magát szombaton s ugy illi (üli) meg az szombatot.

49. Testis Agilis Stephanus Hodos pedes, pixidarius, annorum 45 jur. ex. f. Láttam, hogy egyszer Koncz Mihály nemes személy vasárnap délután zabot kalangyált legalább 50 vagy 60 kalongyát; tudom azt is, hogy az felesége Varga Ilók az disznóhúst nem eszi.

50. Testis Agilis Petrus Izsák primipilus, annorum 40 jur. ex. f. in omnibus uti praecedens, addito: hallottam azt is megirt Koncz Mihálytól, hogy mondotta, nincsen semmi innep, az vasárnapot sem kell illeni (ülni), hanem csak könyörögjön kiki s menjen dolgára; tudom azt is, hogy Ujfaluban lakó nemes személy Nagy András mondá az disputatioban nékem: az Krisztust nem imádom, idveségemet sem várom tőle. Ugyan Beszeden itt lakó Kovács Jánost is tudom feleségestől, hogy disznóhúst nem esznek, az elei is derekas sidózók voltak, az fiai is halála után mind azt tartották; mindazonáltal látom már most, hogy dolgozik; de miért, nem tudom.

51, Testis Agilis Stephanus Bere pedes pixidarius, annorum 25, jur. ex. f. Tudom azt, hogy Kovács János feleségestől az disznóhúst nem eszi, meg az felesége szombatnap olyan fejr ruhában öltözik fel, kit más napokon nem visel.

52. Testis Agilis Gregorius Sebestyén pedes pix. annorum 35. jur. ex. f. Tudom, hogy Kovács János feleségestől az disznóhúst nem eszi, az nyúlat sem eszik s az szombatot megillik.

53. Testis providus Joannes Nagylaki jobbagio dictae Dominae Susannae Pécsi annorum 38. jur. ex. f. Tudom azt, hogy egykor Hatos István veres darabant az Krisztus felül mondotta, hogy csak olyan, mint mű közülünk akármelyik.

54. Testis Agilis Franciscus Pál primipilus, annorum 40 jur. ex. f. Tudom, hogy Kovács János feleségestől, Koncz Mihályné, Varga Ilona, Ujfaluban lakók penig Varga Lőrincz veres darabant feleségestül Nagy Borkával, Tamási István veres darabant, Simonfi György lovas puskás relictája Nagy Anna, Pál Gergely, Varga Lőrincz, Kovács István veres darabontok, Simó István nemes személy felesége Simó Suska, öregbik Csörfalvi János felesége Mihály Kata, Rác István, lófő nemes személy felesége Mátéfi Anna, Csató Miklós lófő nemes személy felesége Balog Anna az disznóhúst nem eszik, lúdszalonnával élnek, az szombatot megillik (megülik). Az káromkodásról tudom azt, hogy az itt való Böszödi Hatos János mondotta, ha az Krisztusnak istensége lett volna, megszabadította volna magát, nem szenvedett volna halált az keresztfán.

55. Testis Nobilis Agilis Michael Murvai, annorum 35, jur. ex. f. hallottam itt való böszödi Gyergyai István nemes személytől, hogy mondotta, sógor, bizony ti mind elkárhoztok, hogy az puszta templomban jártok s az Krisztust Istennek valljátok.

56. Testis Agilis Nicolaus Fülöp eques sclopetarius, annorum 30, jur. ex. f. Tudom, hogy minapiban Kovács János házamnál lévén, az disznóhúst meg nem ette.

57. Testis Agilis Daniel Berei pedes pixidarius, annorum 23 jur. ex. f. Tudom, hogy Kovács János feleségestől, Koncz Mihályné az disznóhúst meg nem eszik, az szombati dologtul is megvonják magokat.

58. Testis Agilis Joannes Deák pedes pixidarius annorum 35 jur. ex. f. in omnibus uti praecedens.

59. Testis Agilis Gregorius Gagyí eques sclopetarius, annorum 22 jur. ex. f. Tudom, hogy Ujfaluban lakó lófő nemes embernek felesége Árpástói Judith szombatra való étkét pénteken készítette el, az disznóhúst sem eszik.

60. Testis Agilis Andreas Berei pedes pixidarius, annorum circiter 30 jur. ex. f. Tudom, hogy az sidó vallásért Dési senten-

tiázáskor Hatos Jánosnak és Istvánnak az atyjok Hatos István az reform. religiora hittel megesküdt volt fiuról fiura, de az fiai az atyjok halála után meg nem állván, az unitaria religiora állottanak s abban vannak most is. János penig az sententiázáskor élt, de István azután lett.

61. Testis Agilis Joannes Szöcs primipilus, annorum 35, jur. ex. f. Tudom, hogy Körös-Pataján lakók, Ács Tamásné, Balog Kata, Ács Józsefné, György Margith, Ács Istvánné Tamási Annók lófő nemes személyeknek feleségek, azonkívül Böszödi Kovács János az disznóhúst meg nem eszik, az szombatot megillik.

62. Testis Agilis Georgius Szöcs pedes pixidarius annorum 30, jur. ex. f. in omnibus uti 27, Testis Agilis Daniel Berei.

Possessio Beszed-Ujfalú.

63. Testis Agilis Johannes Csehétfalvi primipilus, annorum 60, jur. ex. f. Tudom azt, hogy Szabó Pálnak (ki most Kolosvártt lakik az scholában) az nagyapja üdösbik Szabó Pál Désen az szombatosságért megnótáztatott vala, ki is ugyanakkor, hogy fejét megmenthesse, hittel kötelezte magát az reformata religióra s haláláig is azt tartotta; de megemlített Szabó Pál azt nem tartja, hanem most is az unitariusokhoz jár az scholában Kolozsvárat.

64. Testis Agilis Andreas Nagy prim. annorum 30, jur. ex. f. Tudom bizonyosan, hogy Török Istvánnak lófő nemes személynek felesége Árpástói Judith az disznóhúst nem eszi.

65. Testis Agilis Andreas Csokor prim. annorum 32, jur. ex. f. Tudom, hogy Kovács István veres darabant feleségestől, Kincses Erzsók, Pál Gergely, Varga Lőrincz veres darabantok az disznóhúst nem eszik, szombaton nem dolgoznak, lúdszalonnával élnek.

66. Testis Agilis Franciscus Biró prim. annorum 45, jur. ex. f. Tudom, hogy Varga Lőrincz s felesége Nagy Borka, Pál Gergely, Mátyás Mihály veres darabant felesége Cáspar Erzsébeth néhai Hancsáros Mihály akkori lófő nemes személy relictája Mátéffi Kata, Mátyás János lófő nemes személy felesége Gálffi alias Mátéffi Anna az disznóhúst nem eszik s a szombatot is megillik (megülik).

67. Testis Agilis Stephanus Nagy, annorum 25 jur. ex. f. Tudom, hogy néhai Török Istvánnak relictája Máthé alias Pap Judit az disznóhúst nem eszi s ha lehet, módját ejtethi, szombaton sem dolgozik.

68. Providus Blasius Gábor, jobbagio generosi Stephani Rédei de Kis-Réde, annorum 35, jur. ex. f. Tudom azt, hogy Varga Ló-

rincz felesége Nagy Borka, Pál Gergely felesége Tamási Anna, Kovács István felesége Kincses Erzsók, Kovács János felesége Kincses Kata, Simó Istvánnak, lófő nemes személynek felesége Simó Suska az disznóhúst nem eszik; szombaton nem dolgoznak, lúdszalonnával élnek; pénteken főzik meg szombatra való étkeket; ugyan szombatnap kertben, házban, egyéb helyeken, tudom, hogy elbúnnak, s úgy illik meg az szombatot.

69. Testis Honesta foemina Catharina Pap, Agilis condam Balthasaris Hatos de Beszed equitis pro tunc sclopetarii Relicta annorum 50 jur. ex. f. Tudom, hogy Beszeden lakó Gyergyó István primipilus mondotta: ti, calvinisták mind elkárhoztok, hogy az Krisztust istennek mondjátok. Tudom azt is, hogy ugyan Beszeden lakó lófő nemes személynek Bipei Istvánnak felesége Csiki Annók mondotta, az Krisztus szintén csak úgy született, mint ezen ölmében való gyermek.

70. Testis Honesta foemina Juditha Nagy, Agilis prim. Michaelis Philep Consors, annorum 18, jur. ex. f. Tudom, hogy Török István relictája Máthé alias Pap Judith, néhai Balog Péter nemes ember relictája Pap Borka az disznóhúst nem eszik s az szombatot is megillik.

71. Testis Honesta foemina Catharina Pipei, Agilis Michaelis Demeter peditis pixidarii Consors, annorum 30 jur. ex. f. Tudom, hogy Varga Lőrinc Nagy Borkával, Csató Miklósnak lófő nemes személynek felesége Balog Annók az disznóhúst nem eszik s a szombatot megillik; lúdszalonnával élnek.

72. Testis Agilis Martinus Káspár prim. de Böszöd, annorum 30, jur. ex. f. Tudom, hogy Ujfalvi Kovács János felesége Kincses Kata, Kovács Péterné veres darabant felesége Kincses Erzsók, Pál Gergely, Csókfalvi Huszár Mihály lófő nemes személy az disznóhúst nem eszik, az szombatot megülik. Tudom azt is, hogy beszedi Raduj István, nagy-solymosi Koncz András uram jobbágya az elmúlt husvét másodnapján szántott.

Possessio Körös-Patak.

73. Testis Agilis Stephanus Péterfi, primipilus, annorum 25, jur. ex. f. Tudom, hogy Ács Tamás lófő nemes személy felesége Balog Kata, Ács Józsefnek relictája György Margit, Ács Istvánnak lófő nemes személynek felesége Tamási Annók, Ács Gergelynek similiter lófő nemes személynek felesége Balogh Kata, hajadon leányával Judittal az disznóhúst meg nem eszik, az szombatot megillik, lúdszalonnával élnek.

74. Testis Agilis Michael Lukáts prim. annorum 55. jur. ex. f. in omnibus uti praecedens.

75. Testis Agilis Laurentius Sebe pedes pixidarius, annorum 35, jur. ex. f. Tudom, hogy Ács Tamás feleségestől, Ács Józsefné az disznóhúst nem eszik s az szombatot megillik, lúdszalonnával élnek, meg szombatnap fejrben öltözvén, ugy illik az szombatot.

76. Testis Agilis Stephanus Gergely, pedes pixidarius, annorum 32 jur. ex. f.

77. Testis Agilis Alexander Péterffi prim. annorum 28. jur. ex. f. fatentur hi duo hoc modo: Tudjuk azt, hogy megemlített Ács Tamás s felesége is, Ács Józsefné, Istvánné és Gergelyné az disznóhúst meg nem eszik, lúdszalonnával élnek; fejrben öltözvén, ugy illik az szombatot. Tudom azt is, hogy ezeknek az urok mind sidoszó helybül vettenek magoknak feleségeket.

78. Testis Agilis Andreas Német prim. annorum 36. jur. ex. f. Tudom azt, hogy Kecseti Mihály veres darabant egykor az elmúlt esztendőben pénteken estve kertel vala; kinek mondám: ma kegyelmed el nem végezheti ezt az kertet, hanem hagyja holnapra, szombatra; mely mondá: Isten őrizz, inkább veszzen ide ez az kert, hogysen én szombaton dolgozzak.

79. Testis Agilis Joannes Ábrahám pedes pixidarius, annorum 28, jur. ex. f. Tudom azt, hogy Ács Tamás (mivel nála szolgáltam) az egész háza népestől szombatos, szombatra való étket is mindenkor pénteken készített el; az mi legnagyobb, most is pünkösdre való kenyeret, kalácsot tegnap pénteken sütötték meg, és ha megszorul is, hogysen mint szombaton süttessen, inkább kölcsön kéret vagy éhezik; nekem penig főzni való fazakat is külön tartatának; az dolgoosoknak való étket is szombaton másokkal kóstoltatja meg az felesége.

80. Testis Agilis Stephanus Somodi prim. annorum 30. jur. ex. f. Tudom, hogy megirt Ács Tamás házanépestől szombatos, Ács Gergelyné is.

81. Testis Agilis Stephanus Antal prim. annorum 25. jur. ex. f. Tudom, hogy Ács Tamás házánál tegnap pénteken sütötték meg pünkösdre való élést s más több sátoros innepekre is mindenkor pénteken sütik meg; az szombatot derekasan megillik.

82. Testis Nobilis Agilis Stephanus Szabó, annorum 35, jur. ex. f. Tudom azt, hogy Ács Tamás egész házanépestől szombatos, Ujfaluban lakó Osvát Istvánné, Konez Judith, Kovács Péterné Má-

téffi Annók, Pál Gergely, azon kívül köröspataki Kecseti Mihály darabant tudom, hogy derekas szombatosok; tudom azt is, hogy köröspataki Kelemen György lófő nemes személy némely embereknek az ó-testamentumot tanítja, hogy az szerént higyjék az Krisztust és ne az új-testamentum szerént.

83. Testis Agilis Nicolaus Gergely pedes pixidarius, annorum 40, jur. ex. f. Tudom azt, hogy az minap Ács Tamásnéval lakodalomban lévén, az disznóhúst meg nem ette; tudom azt is, hogy az ura vasárnap egész házanépestől ökrével, szekérével egykor az mezőre almáért ment ki.

84. Testis Agilis Gregorius Péterfi annorum 50. jur. ex. f. in omnibus uti praecedens.

85. Nobilis Agilis Petrus Nagy de Ujfalu, annorum 30. jur. ex. f. Tudom, hogy Varga Lőrincz feleségestől Nagy Borkával, Vargyasi János lovas puskás, Tamási István veres darabant feleségestől Hancsáros Erzsókkal, Tamási Pálné Imre Kata, Pál Gergely feleségével Tamási Erzsókkal, Biró András veres darabant, néhai Simonffi György relictája Nagy Erzsók, Simó István feleségestől Mátéfi Annával, Csöhérfalvi János nemes személy feleségével Mihály Katával, Csenti Sámuel lófő nemes személy feleségével Siklódi Erzsókkal, Kézdi Istvánné Imre Anna, Kelemen András veres darabant felesége Pál Kata, Antal Péter nemes személy feleségestől Csenti Annókkal, Csató Miklós nemes személy felesége Balog Annók, néhai Jakab János puskás lovas relictája Pap Borka, László Mihály nemes személy, Philep András lovas puskás felesége Lovász Erzsók, néhai Osvát Sigmond relictája Nagy Anna, Siklódi András nemes személy feleségestől Sámuel Annókkal; ennek sidó könyvei is vannak; néhai Györffi János nemes személy relictája Mátyás Kata, Siklódi Miklós veres darabant feleségestől Mihály Judittal, néhai Jakab András veres darabant relictája Kovács Márta, Nagy András nemes személy felesége Csenti Kata, néhai Hancsáros Mihály nemes személy relictája Mátéffi Kata, Hancsáros Istók az fia, Mátyás Mihály veres darabant, Mátyás János nemes személy felesége Gálffi Anna, Balogh Ferencz nemes személy feleségestől Simó Borkával, Tót Márton ujfalusi nemes Kovács Péter uram jobbágyának felesége Könyves Anna, néhai Lovas András veres darabant relictája Lőrincz Erzsók, ezek disznóhúst nem esznek s a szombatot megillik, lúdszalonnával élnek, egyszóval mindenképpen szombatosok.

Quam nostram in praemittis inquisitionem praescriptorumque testium fassiones uti per nos sint receptae eidem Celsitudini Vestrae fide nostra mediante sigillisque nostris usualibus et manuum propriarum subscriptionibus roboratam dicti Illustrissimae Celsitudinis Vestrae Directoris futuram uberiozem ad cautelam necessariam extradeditimus. In reliquis eandem Celsitudinem Vestram ad vota piissima foeliciter valere regnare desiderantes. Datum, Anno, locis, die vero ultima inquisitionis videlicet nostrae.

Correcta per eosdem.

Ejusdem Celsitudinis Vestrae humiles fideles, perpetuique servitores.

Michaël Csengeri m.p. Franciscus Érsek-Ujvári m.p.

Tabulae Celsitudinis Vestrae judicariae Scribae et jurati Notarii de Curia ejusdem per eandem ad praemissa praestanda specialiter exmissi. (Egykoru másolat).

VII.

Preces conceptae Anno 1703 die 6-ta Nov.

Izraelnek Ura Istene Seregeknek dicsőséges Sz. Királya, ki az Cherubim és Seraphim Angyalok között helyezetted menjben az te dicsőségedet, ki egiedül vagj ez Világon levő minden országoknak hatalmasságoknak és birodalmaknak Ura, az mi áldott Üdvözítő Urunk Jézus Chrisztusnak is örökké áldandó Szent Attja és Istene, ki teremtetted mind az mennjet, mind az földet az te nagy hatalmaddal és bölcsességeddel, Te formáltad Uram az embert is az te képedre és hasonlatosságodra, megajándékozván ötet minden állatokon való Urasággal, te ruháztad fel okoskodó és bölcselkedő lélekkel és te cselekettél eleitől fogva minden csodálatos dolgokat. Az Izráélt is Uram az te szerelmes népedet te hoztad ki Aegyptumnak földéből, és az Chanáán földén megtelepítetted, te attál törvényt eleiben, hogy az szerént élvén, félne és dicsőítene tégedet. De Ur az te néped az Izráél az te törvénjedet által hágtá, szerzésidet megutálta, vellek tött szövetségedet lába alá tapotta, és tégedet Szent Urat Istenet nem tisztelt. Annak okáért Uram te is oh erős boszszu álló Isten gjakorta ő ellenek fel költél ellenek háboruságot szerzettél, midón az távul való idegenek között zászlót emeltél, és az föld határán lakozóknak suvöltéssel intetél, hogj el jöjjenek és meg praedállják az te frigies népedet. Mű is Ur szegény bűnös néped orczánk pirulásával szivünk reszketé-

sével megvalljuk és lelkünk keserűségével érezzük, hogy a mi nemzetünk és mi te ellened gjakorta vétkeztünk, szent törvényidet sok izben általhágtuk bűneink bocsánattja és örök életünk felől tött kegies szövetségedet meg rontottuk, és a mi számtalan vétkeiknel tégedet ellenünk haragra és keménj boszszuállásra fel indítottunk; azért hoztál Uram sok izben az mi megromlott szegénj Hazánkban sok féle idegen nemzetet, kik gjakorta pusztaságra juttatták az mi édes lakó földünket, el praedálták jóvainkot, rabságra vitték nemzetünket, meg emésztették és meg ötték az mi kenjerünket, melyet az mi fiaink és leányink öttenek volna meg. De az napokban is ugyan nem végezted el az te haragodat, hanem még mostan is sok jelekben mutogatod ellenünk busulásodat; mert Uram mű is bűnös atjaink maradéki, semmivel nem vagiunk jobbak a mi Atjainknál; Ugyanis oh Seregeknek Ura Istene, mi vagjunk amaz háládatlan pártos és hamis szolgálk szolgálók, kik saját kivánságinknak és nem akarotodnak szolgáltunk, nem engettünk Uram amaz te rettentő menjdörgésben kiadott poroncsolatidnak, nem jártunk az te Szent Fiad által kijelentett Evangeliumodnak üdvösség hozó törvényében; azért méltán meg következtetted rajtunk is, azokat az átkokat, az melljekkel az te Prophetáid által meg fenjegetted vala; ugyanis csak az te akarotodhoz való engedlenségünk az oka annak is oh erős boszszu álló szent Isten! hogj mi te lelki Izráéled mostan is ennyi sok féle njomoruságokkal terheltetünk; Érezzünk Uram orczánk pirulásával az idegen népnek bűneinkért rajtunk való sulljos igáját, bé tölt Uram rajtunk is az mit az Jeremiás Prophéta jövendölt volt az Izráél népe felől, mert a mi örökségünkkel idegenek birnak és házainkban kívül valók lakoznak, és az melj külső jókat az téged szeretőknek ingien ígértél mind azokat nagy drága pénzen veszszük. Te nállad vagjon tudva kegielmes Atjánk mit fogsz cselekedni továbbra az te örökségeddel, el vészedé ez időben mi töllünk az kenjernek tápláló erejét, hogy sokan közülünk éhség miatt meg halljanak, avvaj nem emlékezel-e meg édes Atjánk busult haragodban is az te véghetetlen irgalmasságodról, melljel eleitől fogva dicsértettél az egész világ előtt? Ha bűnösök vagyunk is Uram, ugjan csak te tölled várunk életet áldást és táplálást, te benned bizunk, te benned reméllünk; mert ha az édes Anja el feletkezhethék is az ő egietlen egj gyermekéről hogj ne könjörülne az ő méhének fián, te Ur el nem feletkezhethél rollunk, mert a te teneredre fel irtad

az mi nevünket. Nyujts ki azért ez drágaságban és szűk üdőben is az te bőséges kezeidet oh Seregeknek Ura, és tölts bé minket jóvoltoddal, mert csak te reád néznek a mi szemeink és csak te adsz eledelt mindeneknek alkalmas üdőben, mert ha elfordítod orczádottólünk, azonnal megháborodunk, ha el vészed lelkünket, elfogjatkozunk és mindgjárt földé lészünk; de ha az te lelkedet ki bocsátod, meg ujjitasz minket és meg vidámitod ez földnek szinét. Érezzük kegyelmes Atjánk ez iránt való háládatlanságunkat is, hogj soha eddig elő meg nem köszöntük Szent Felségednek az jóvöltöt, hogj minket egész országostól kegyelmedben vöttél, és az pusztító döghaláltól és az el fogjato fegyvertől kegyelmesen meg őriztél és meg oltalmaztál, melljekért is nagy háládatással tartoztunk volna Szent Felségednek, holott egiebeket sok helyeken haragodnak édenyivé és példáivá töttél.

Mostan azért Uram egyben gjülvén ez szent házban igaz meg téréssel, életünk megjobbitásával, bűneinken és nagy háládatlanságainkon felettei igen bánkodó szivekkel állottunk dicsőséges szined eleiben, kegyelmet és bocsánatot kérvén bűnös fejünknek. Légy irgalmas, légy kegyelmes azért oh minden irgalmasságoknak Attja az mi bűneinknek, és fordítsad kegies orczádott hozzánk érdemetlen, háládatlan fiaidhoz, leányaidhoz. Szánj meg kegyelmes Atjánk és mutasd ki régen ohajtott kívánatos békeségünket, támaszsz annak előmozditására igen jámbor és istenfélő gjámolokat, azzal ellenkezőket pedig hatalmas karod ereje által alázd meg, és mozdíts elő szent igédnek hirdetésében hiven és igazán szolló szolgálidnak igieketeket és azok által építsed lelki országodat. Emelkedjenek fel a te országod kapuinak fejei, nyiljanak meg a te örökségednek ajtai és jöjj be oh dicsőségnek Királlja! Te vagy Ur nem más az dicsőségnek Királlja. Támadgj fel az homályban beborultakon is és láttassék meg azokon is, az te dicsőséged, hadd járjanak az pogánjok az te örök élet adó világosságodban. Legjenek nyitva mind szüntelen az te üdvözítő evangeliomodnak kapui, hogj bemenjenek te hozzád az pogánjoknak sokaságok és építsék az idegenek az te lelki országodnak kőfalait. Oh minden te hozzád meg térőknek, te benned bizó lelkeknek üdvességét kívánó Szent Istene, emlékezzél meg a te réghi kegielmedről és az Sz. Atjához tött kegies ígérétedről és az Izráélnek homályban borult maradékát megvilágositván kegielmesen emeld fel, hadd láttassék meg azokban is a te dicsőséged és ismerjék meg az mi megtartó Urunk Jesus Christust az te áldott Fiadat, ő Messiásoknak és Üd-

vözítő Királijkknak lenni, kit ez világnak ítélő birájává rendeltél, ki elváltoztatja az mi alázatos testünket hogj hasonlatos legien az ő dicsőült testéhez, azzal az hatalommal, melynek általa mindene-
ket az ő birodalma alá vethet, hogj igj mind az pogányok s mind az Izráél maradéka velünk egjütt az te Szent Fiadat segítségül hi-
ván az te nevedet szolgáljanak te neked égienlő akarattal lélekben és igazságban.

Erre az végre kegielmes Atjánk épits fel minket a te jó lel-
ked erejével, hogj jó példa adásunkal kegies szent életünkkel igaz poenitentia tartással járjunk te előtted életünknek minden ide-
jében hogj lútván egiebek bennünk az te szent igédnek foganatos voltát és az mi jóságos cselekedeteinket, dicsőítsenek tégedet és
ők is kövessék akaratodat teljes igiekezettel, mikor őket kegiel-
mesen meg látogatod. Adgj édes Istenünk mi belénk olljan buzgó-
ságos lelki indulatokat poenitentia tartó lelket, az mi nemüvel sze-
retted az reghi szenteidet, hogj bűneinken bánkodó lélekkel, az
gonosz lelkiismerettől megtisztult szivekkel, az bűnökeltávoloztató
lelki böjtölésekkel szegénjiden való könjörülésekkel keressük szent
orczádot ma és minden időben, hogj ekképpen örömet hallván bű-
neinknek bocsánatja felől, lehessünk bizonyosak az te szent orszá-
god örökségének elvétele felől, hová minekutánna az te szent fiad
által béviendesz az szentek száma között tégedet örökké dicsér-
hessünk és benned örvendezhessünk. Cselekedgjél véghetetlen ir-
galmasságod kegielmességed szerént mindenféle inségben nyomoru-
ságban levő te hozzád igaz hűtből kiáltó hiveiddel, valakik az te
nevedet segítségül hívják, és téged teljes lélekkel ohajtanak. Oh
mi reménységünknek Istene, benned bizóknak tökéletes segedelme,
jöjj el hamar az mi segedelmünkre és agy teljes vigasztalást az te
nyomoruságban fetregő, áldott Fiad drága vérével szereztetett ki-
csin és erőtlen hiveidnek, az te egietlen egj görliczédnek, emberi
segítségtől el hagiattott árva gjülekezetednek légj hamar segítség-
gel és ne hadjad el pusztulni régi örökségedet, mert tégedet vár
az mi lelkünk. Várunk Uram tégedet, siess az mi segedelmünkre
és végj ki minket ez inségből mert elfogjatkozot felette rettegés
és sok háboruság miatt az mi lelkünk.

Az te királyi székedben jobbod felől helyheztetet áldot Ur
Jésus Christusnak méltóságos nevében könyörgünk hallgass meg
minket. Mi Atyánk sat.

Componebat Balthasar Koncz K.-Solymosinus in D. Sz. Márton.

Közli Rédiger Árpád,